

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 222a/2023

privind controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență și a Dispoziției Comisiei pentru situații excepționale nr. 86 din 4 octombrie 2023

CHIȘINĂU

30 noiembrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 12 octombrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 30 noiembrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află o sesizare depusă la Curtea Constituțională pe 12 octombrie 2023, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de dna Marina Tauber, dl Denis Ulanov, dl Vadim Fotescu, dna Reghina Apostolova și dl Petru Jardan, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării i-au solicitat Curții să verifice constituționalitatea Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență și a Dispoziției Comisiei pentru situații excepționale nr. 86 din 4 octombrie 2023.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

3. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcînd cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 40 Libertatea întrunirilor

„Mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii

tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

[...].”

Articolul 66

Atribuțiile de bază

„Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

a) adoptă legi, hotărâri și moțiuni;

[...]

f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;

g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;

[...]

m) declară starea de urgență, de asediu și de război;

[...]

r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.”

Articolul 72

Categorii de legi

„[...]

(3) Prin lege organică se reglementează:

[...]

m) regimul stării de urgență, de asediu și de război;

[...].”

4. Prevederile Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență sunt următoarele:

„În temeiul art.66 lit. m) din Constituția Republicii Moldova, al art.15 și art.18 alin.(2) din Legea nr.212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, având în vedere propunerea Guvernului Republicii Moldova, care are la bază Raportul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova privind necesitatea prelungirii stării de urgență, precum și **ținând cont de situația legată de securitatea regională și pericolul la adresa securității naționale,**

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art.1. – Starea de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, declarată prin Hotărârea Parlamentului nr.41/2022 și prelungită prin Hotărârea Parlamentului nr.105/2022, Hotărârea Parlamentului nr.163/2022, Hotărârea Parlamentului nr.245/2022, Hotărârea Parlamentului nr.278/2022, Hotărârea Parlamentului nr.330/2022, Hotărârea Parlamentului nr.12/2023, Hotărârea Parlamentului nr.67/2023, Hotărârea Parlamentului nr.133/2023 și Hotărârea Parlamentului nr.244/2023, se prelungește cu 60 de zile începând cu data de 2 octombrie 2023.

Art.2. – Abilitarea Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova de a emite dispoziții pe perioada stării de urgență în vederea punerii în executare a măsurilor prevăzute la art.2 din Hotărârea Parlamentului nr.41/2022 privind declararea stării de urgență rămâne aplicabilă pe durata prelungirii stării de urgență.

Art.3. – Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova sunt obligatorii și executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, ai agenților economici, ai instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni și alte persoane aflate pe teritoriul Republicii Moldova.

Art.4. – Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova intră în vigoare în momentul emiterii.

Art.5. – Parlamentul Republicii Moldova va informa, în termen de 3 zile, Secretarul General al ONU și Secretarul General al Consiliului Europei despre prezenta hotărâre și cauzele adoptării acesteia.

Art.6. – Prezenta stare de urgență nu afectează organizarea și desfășurarea alegerilor pe teritoriul Republicii Moldova.

Art.7. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării, se aduce de îndată la cunoștința populației prin mijloacele de informare în masă și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”

5. Prevederile relevante ale Hotărârii Parlamentului nr. 41 din 24 februarie 2022 privind declararea stării de urgență sunt următoarele:

„[...]”

Art. 2. – Pe perioada stării de urgență, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova va emite dispoziții în vederea punerii în executare a următoarelor măsuri:

- 1) instituirea unui regim special de intrare și ieșire din țară;
- 2) stabilirea regimului special de folosire a spațiului aerian;
- 3) instituirea unui regim special de circulație pe teritoriul țării, inclusiv în ceea ce privește circulația și controlul mărfurilor;
- 4) expulzarea de pe teritoriul țării a persoanelor a căror prezență poate afecta asigurarea ordinii publice și a securității statului;
- 5) evacuarea provizorie a cetățenilor din zonele ce prezintă pericol pentru viață și asigurarea obligatorie a acestora cu locuri de cazare permanentă sau provizorie;
- 6) alocarea mijloacelor financiare pentru punerea în aplicare a dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, în caz de necesitate;
- 7) stabilirea unui regim special de lucru pentru agenți economici și instituții publice, soluționarea altor chestiuni privind activitatea acestora, necesare desfășurării lucrărilor de salvare-deblocare și a altor lucrări de neamânat;
- 8) interzicerea desfășurării adunărilor, manifestațiilor publice și a altor acțiuni de masă;

9) interzicerea creării și activității formațiunilor paramilitare ale persoanelor aflate pe teritoriul statului;

10) dispunerea, la necesitate, a raționalizării consumului de alimente și de alte produse de strictă necesitate;

11) dispunerea, în caz de necesitate, a sistării temporare a livrării gazelor, energiei electrice și apei potabile;

12) adoptarea deciziilor necesare în scopul întreprinderii unor acțiuni rapide de asigurare cu gaze naturale, cu energie electrică și cu alte surse energetice, inclusiv prin derogare de la prevederile normative;

13) coordonarea activității mijloacelor de informare în masă privind:

a) informarea populației despre cauzele și proporțiile situației excepționale, despre măsurile întreprinse pentru prevenirea pericolului, lichidarea urmărilor acestei situații și protecția populației;

b) familiarizarea populației cu regulile de comportare în timpul situației excepționale;

c) introducerea unor reguli speciale de utilizare a mijloacelor de telecomunicații, combaterea dezinformării, a știrilor false și a discursului de ură;

14) interzicerea demisiei lucrătorilor, cu excepția cazurilor prevăzute de actele normative, pentru această perioadă;

15) modificarea procedurii de numire în funcție și de destituire a conducătorilor agenților economici și ai instituțiilor publice;

16) implicarea cetățenilor pentru prestări de servicii în interes public în condițiile legii;

17) efectuarea, în modul stabilit de lege, a rechizițiilor de bunuri în scopul prevenirii și lichidării consecințelor situațiilor care au impus declararea stării de urgență;

18) efectuarea acțiunilor necesare pentru protecția infrastructurii critice, precum și pentru asigurarea securității cibernetice;

19) efectuarea altor acțiuni necesare în vederea prevenirii, diminuării și lichidării consecințelor situațiilor care au impus declararea stării de urgență;

20) întreprinderea măsurilor necesare pentru gestionarea fluxurilor migraționale;

21) accesarea și gestionarea asistenței internaționale pentru durata stării de urgență.

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizării

6. Autorii sesizării menționează că legislatorul nu a argumentat necesitatea prelungirii stării de urgență și nu a stabilit cu exactitate măsurile urgente care pot fi adoptate de Comisia pentru Situații Excepționale. Potrivit autorilor, Parlamentul i-a oferit Comisiei o marjă discreționară largă în acest domeniu, nu a abilitat Comisia cu competențe precise, ci a făcut trimitere la competențele stabilite în Hotărârea Parlamentului nr. 41 din 24 februarie 2022, între acestea numărându-se restricționarea dreptului la libera circulație, rechiziționarea bunurilor,

interzicerea întrunirilor și efectuarea altor acțiuni necesare în vederea prevenirii, diminuării și lichidării consecințelor situațiilor care au impus declararea stării de urgență. Acest fapt i-a permis Comisiei să adopte măsuri care nu au nimic în comun cu riscurile invocate în justificarea prelungirii stării de urgență. De exemplu, autorii fac trimitere la dispoziții ale Comisiei prin care au fost stabilite interdicții de a candida la alegerile locale și au fost instituite limitări ale exercițiului dreptului la libera exprimare pe internet.

7. Autorii mai menționează că Parlamentul nu a efectuat un control parlamentar privind măsurile întreprinse de executiv pe perioada stării de urgență.

8. De asemenea, la prelungirea stării de urgență, Parlamentul nu a argumentat în ce măsură competențele obișnuite ale Guvernului și ale Parlamentului sunt insuficiente pentru depășirea stării de urgență și dacă era necesară delegarea unor competențe largite Comisiei. Autorii notează că în Republica Moldova funcționează un Guvern și un Parlament cu competențe depline, care pot adopta decizii necesare în vederea depășirii crizei.

9. Autorii susțin că, prin Hotărârea contestată, Parlamentul i-a permis Comisiei pentru Situații Excepționale să limiteze exercițiul dreptului la libera exprimare și al dreptului la întruniri, fără a motiva necesitatea acestor limitări.

10. De asemenea, au menționat că, pe baza Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență, Comisia a emis Dispoziția nr. 86 din 4 octombrie 2023, prin care a stabilit că, la alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023, nu vor putea participa persoanele care corespund cel puțin unuia din următoarele criterii: (1) sunt bănuite, învinuite sau inculpate de săvârșirea infracțiunilor care au fost menționate ca argument la declararea neconstituționalității partidului politic; (2) au realizat nemijlocit acțiuni care au constituit argumente reținute în hotărârea Curții Constituționale de declarare a neconstituționalității partidului politic; (3) au fost excluse din scrutinele anterioare ca urmare a încălcării principiului finanțării transparente, iar acest fapt a constituit argument la declararea neconstituționalității partidului politic; (4) au fost incluse în sancțiunile internaționale reținute în cuprinsul hotărârii Curții Constituționale de declarare a neconstituționalității partidului.

11. Sub acest aspect, în opinia autorilor sesizării, actele contestate încalcă dreptul de a fi ales și prezumția nevinovăției.

12. În final, autorii sesizărilor au subliniat că, adoptând norme care vizează dreptul electoral, Comisia pentru Situații Excepționale a preluat atribuțiile constituționale ale Parlamentului, cu încălcarea principiului separației puterilor în stat și a normelor constituționale care stabilesc că Parlamentul este unica autoritate legislativă.

13. În sesizare, autorii au motivat pretinse încălcări ale articolelor 1 alin. (3), 6, 21, 23, 32, 38, 40, 54, 60, 66 și 72 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

15. Potrivit articolului 25 litera g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 38 alin. (1) litera g) din Codul jurisdicției constituționale, deputații din Parlament au competența de a sesiza Curtea Constituțională.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Curtea poate exercita controlul constituționalității legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Așadar, examinarea Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență ține de competența Curții Constituționale.

17. Cu privire la dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale, Curtea reiterează că acestea nu fac parte din actele care pot fi supuse controlului de constituționalitate (a se vedea HCC nr.17 din 23 iunie 2020, § 131; DCC nr. 73 din 30 iunie 2020, § 41). Prin urmare, Curtea va respinge ca inadmisibil capătul sesizării de verificare a constituționalității Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale nr. 86 din 4 octombrie 2023.

18. Autorii sesizării au motivat pretinsa încălcare a articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 6 [*separația și colaborarea puterilor*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 32 [*libertatea opiniei și a exprimării*], 38 [*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*], 40 [*libertatea întrunirilor*], 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*], 60 [*Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ*], 66 [*atribuțiile de bază ale Parlamentului*] și 72 [*categoria de legi*] din Constituție

19. Cu privire la articolele 1 alin. (3) din Constituție, Curtea notează că în prezenta cauză acesta comportă un caracter general și nu poate constitui un reper individual și separat. De asemenea, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolele 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție, Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (HCC nr. 9 din 11 aprilie 2023, § 34).

20. Autorii sesizării au motivat incidența articolelor 6, 60, 66 și 72 din Constituție, menționând că, pe baza Hotărârii Parlamentului privind prelungirea stării de urgență, Comisia pentru situații excepționale poate adopta norme care trebuie să fie reglementate prin lege. Parlamentul nu a abilitat Comisia cu competențe precise, ci a făcut trimitere la competențele stabilite în Hotărârea Parlamentului nr. 41 din 24 februarie 2022. Totodată, în motivarea sesizării, autorii au notat că Parlamentul nu a efectuat un control în privința măsurilor adoptate de Comisie. De asemenea, în opinia

autorilor, legislatorul nu a argumentat necesitatea prelungirii stării de urgență.

21. Cu privire la incidența articolului 72 din Constituție, care prevede categoriile de legi care pot fi adoptate de Parlament, Curtea a reținut că acest articol este aplicabil în cazul în care Parlamentul adoptă o lege, fără a fi aplicabil în cazul hotărârilor Parlamentului. Prin urmare, Curtea nu poate reține incidența articolului 72 din Constituție (a se vedea HCC nr. 15 din 28 aprilie 2021, § 25).

22. Cu privire la celelalte critici, Curtea constată că Parlamentul la adoptarea hotărârii contestate a fost ținut de dispozițiile Legii organice nr. 212/2004 cu privire la starea de urgență, de asediu și de război, care îi acordă prerogativa, în cazul existenței unui pericol pentru securitatea națională sau pentru ordinea constituțională, să prelungească starea de urgență și să permită aplicarea pe întreg teritoriul țării a unor măsuri cu caracter politic, economic, social de menținere a ordinii publice, de apărare a statului de drept și de menținere a stării de legalitate (articolul 1). În perioada stării de urgență, în funcție de gravitatea situației ce a determinat instituirea acesteia, autorității competente i se poate delega prerogativa de a restrânge, dacă este cazul, exercițiul unor drepturi sau libertăți ale cetățenilor în conformitate cu articolul 54 din Constituție (articolele 5, 20-22).

23. Curtea reține că, în nota informativă¹ la proiectul hotărârii de prelungire a stării de urgență, legislatorul a făcut trimitere la numeroase riscuri de securitate care amenință Republica Moldova, *e.g.* repercusiunile agresiunii armate a Federației Ruse împotriva Ucrainei, survolarea spațiului aerian de rachete lansate în contextul acestui conflict armat, căderea de obiecte periculoase pe teritoriul țării, securitatea energetică a țării, securitatea informațională a țării, securitatea la frontieră. În nota informativă, legislatorul a oferit detalii cu privire la fiecare dintre riscurile menționate.

24. Curtea a reținut că, la declararea și prelungirea stării de urgență, Parlamentul trebuie să prezinte motive convingătoare, de vreme ce această măsură trebuie să fie *ultima ratio*, ca răspuns la un pericol cu caracter excepțional (HCC nr. 15 din 28 aprilie 2021, §§ 38 și 41). În același timp, Curtea reține că competențele sale nu-i permit să verifice în detaliu intensitatea fiecărui risc care a stat la baza prelungirii stării de urgență, de vreme ce nu dispune de instrumentele necesare pentru evaluarea unor astfel de riscuri. Curtea reamintește că autoritatea competentă de a colecta informații despre situația reală din țară, inclusiv informații referitoare la eventualele pericole sociale, și de a evalua necesitatea declarării stării de urgență este Guvernul, care asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice (HCC nr. 15 din 28 aprilie 2021, § 40). Astfel, competența Curții în această materie se limitează, mai curând, la o verificare *prima facie* a motivelor care au stat la baza prelungirii stării de urgență.

¹<https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/6631/language/ro-RO/Default.aspx>

25. În această cauză, Curtea constată că Parlamentul a motivat prelungirea stării de urgență prin prisma mai multor riscuri, care ar putea afecta securitatea Republicii Moldova. De asemenea, legislatorul a oferit detalii cu privire la fiecare dintre riscurile menționate (a se vedea § 23 *supra* și nota informativă a hotărârii contestate), precum și le-a dezbătut în contradictoriu în Plenul Parlamentului la ședința din 21 septembrie 2023 (a se vedea minutul 2.19.00 – 3.12.30 <https://www.youtube.com/watch?v=JZ5INesPFh8>)². Având în vedere competența sa limitată în această materie, Curtea reține că motivele prezentate de Parlament sunt convingătoare, *prima facie*, pentru prelungirea stării de urgență.

26. Cu privire la argumentul autorilor sesizării potrivit căruia, în Hotărârea contestată, legislatorul nu a stabilit exact măsurile care ar putea fi adoptate în mod urgent de către Comisia pentru Situații Excepționale, Curtea reține că autoritățile responsabile de gestionarea stării de urgență au nevoie de flexibilitate pentru a putea reacționa prompt la diversitatea situațiilor de urgență care pot pune țara în pericol. Descrierea detaliată și anticipată a eventualelor măsuri care ar putea fi necesare pentru a combate starea de urgență echivalează cu faptul că Parlamentul ar trebui să prevadă din timp măsurile necesare în fiecare caz de urgență. Curtea consideră că această sarcină este nu doar dificil de realizat, dar chiar imposibilă pentru Parlament (a se vedea HCC nr. 17 din 23 iunie 2022, § 82).

27. Referitor la argumentul autorilor sesizării că Hotărârea contestată îi permite Comisiei pentru Situații Excepționale să adopte măsuri care țin de competența Parlamentului, Curtea reține că, din conținutul punctului 2 al Hotărârii Parlamentului nr. 41 din 24 februarie 2022, nu rezultă că Comisiei i-a fost acordată puterea de a legifera. Curtea observă că competențele acordate Comisiei de către Parlament, chiar dacă au natura de a restrânge unele drepturi fundamentale, sunt temporare, au un caracter administrativ și sunt circumscrise exclusiv scopului depășirii riscurilor care au stat la baza declarării stării de urgență. Dacă, eventual, Comisia pentru Situații Excepționale a depășit atribuțiile delegate și a adoptat dispoziții contrare principiului separației puterilor în stat, orice persoană prejudiciată este în drept să conteste astfel de dispoziții în fața tribunalelor de drept comun, pe baza articolului 191 alin. (2) din Codul administrativ.

28. De asemenea, Curtea nu poate identifica o problemă de constituționalitate în faptul că legislatorul a stabilit competențele Comisiei printr-o normă de trimitere, fără a le prevedea în mod expres în Hotărârea contestată.

29. Cu privire la lipsa unui control parlamentar al deciziilor Comisiei pentru Situații Excepționale, Curtea reține că, potrivit articolului 111 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996, comisiile permanente de profil ale Parlamentului dețin prerogativa de a efectua controlul asupra executării legilor de către organele și persoanele competente, precum și de a determina eficiența acțiunii lor. Având în vedere că la adoptarea Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie

² <https://www.youtube.com/watch?v=JZ5INesPFh8>

2023 în calitate de comisii de profil au fost indicate Comisia de securitate națională, apărare și ordine publică și Comisia juridică, numiri și imunități, Curtea consideră că anume acestor comisii le aparține și competența de a efectua controlul asupra respectării executării Legii nr. 212/2004 cu privire la regimul stării de urgență, de asediu și de război, a executării hotărârilor Parlamentului de declarare și prelungire a stării de urgență, precum și a deciziilor Comisiei pentru Situații Excepționale. Curtea reține că fiecare din Comisiile parlamentare menționate au întocmit un raport/coraport și au recomandat plenului Parlamentului de a prelungi starea de urgență pentru o nouă perioadă. Totuși, până în prezent, nu există informații că aceste comisii ar fi efectuat un control tematic punctat al eficienței Comisiei pentru Situații Excepționale în perioada stării de urgență pentru a stabili dacă deciziile emise de această autoritate nu restrâng în mod nejustificat drepturile și libertățile cetățenilor.

30. În același sens, în Hotărârea nr. 17 din 23 iunie 2020, Curtea a constatat că Legea privind regimul stării de urgență, de asediu și de război nu stabilește un mecanism de control parlamentar care i-ar permite Parlamentului să verifice dacă autoritățile responsabile de gestionarea stării de urgență acționează în limitele prevăzute de lege (a se vedea § 126 din hotărârea citată) și a solicitat legislatorului printr-o adresă instituirea unui astfel de control. Curtea observă că legislatorul nu a adoptat încă un mecanism de control parlamentar al măsurilor de urgență, deși în Parlament există un proiect de lege cu nr. 63 din 10 martie 2023³, adoptat în prima lectură, care își propune să reglementeze inclusiv modul de efectuare a controlului asupra activității autorităților care gestionează starea de urgență. În acest context, Curtea reiterează solicitarea din Adresa formulată către Parlament în Hotărârea nr. 17 din 23 iunie 2020, în vederea accelerării adoptării mecanismului de control parlamentar asupra măsurilor dispuse de către Executiv pe durata stării de urgență.

31. Referitor la controlul judecătoresc, Curtea reține că, după pronunțarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 17 din 23 iunie 2020, legislatorul a modificat dispozițiile articolului 225 alin. (3) din Codul administrativ prin care le-a permis persoanelor afectate de măsurile de urgență să conteste în fața instanțelor de drept comun atât legalitatea, cât și proporționalitatea măsurilor în discuție (a se vedea Legea nr. 155 din 15 iulie 2022). Mai mult, Curtea constată că dispozițiile articolului 225 alin. (3) lit. b) din Codul administrativ le permit persoanelor afectate să solicite anularea măsurilor de urgență dacă consideră că autoritatea publică nu era competentă să emită actul administrativ.

32. Referitor la incidența articolelor 32 și 40 din Constituție, Curtea observă că autorii sesizării au argumentat incidența acestor articole prin prisma dispozițiilor adoptate de Comisia pentru Situații Excepționale. Astfel, în legătură cu afectarea acestor drepturi, autorii sesizării au invocat dispoziții concrete ale Comisiei pentru Situații Excepționale, acte care nu pot fi verificate de Curtea Constituțională.

³ <https://www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=c8881f60-d0ad-4f48-851e-6fc1189ff2db>

33. De asemenea, nici Hotărârea Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență și nici Hotărârea Parlamentului nr. 41 din 24 februarie 2022 privind declararea stării de urgență nu stabilesc *expressis verbis* dispoziții care să afecteze sau să interzică exercitarea dreptului la vot și a dreptului de a fi ales, garantate de articolul 38 din Constituție. Aceste acte nu conțin nici prevederi care ar afecta prezumția nevinovăției, principiu garantat de articolul 21 din Constituție. Critica referitoare la încălcarea acestor articole constituționale se referă la Dispoziția Comisiei pentru situații excepționale nr. 86 din 4 octombrie 2023.

34. Sub acest aspect, Curtea reiterează că dispozițiile Comisiei nu se încadrează în categoria actelor stabilite de articolul 135 alin. (1) din Constituție care pot fi supuse controlului de constituționalitate. Actele în discuție pot fi contestate în fața tribunalelor de drept comun, care, potrivit articolului 225 alin. (3) din Codul administrativ, sunt competente să verifice atât legalitatea, cât și proporționalitatea măsurilor contestate.

35. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 274 din 21 septembrie 2023 privind prelungirea stării de urgență și a Dispoziției Comisiei pentru situații excepționale nr. 86 din 4 octombrie 2023, depusă de dna Marina Tauber, dl Denis Ulanov, dl Vadim Fotescu, dna Reghina Apostolova și dl Petru Jardan, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 30 noiembrie 2023

DCC nr. 165

Dosarul nr. 222a/2023